REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:14:43, 31.01.2022
Referenčna številka:0709-2/2022/1

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
01 4735 531
gp@zagovornik-rs.si

Služba Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo
Davčna ulica 1
1000 Ljubljana

E: gp.sdp@gov.si

Številka: 0709-2/2022/1
Datum: 31. 1. 2022

Zadeva: Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede osnutka predloga Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti (EVA 2021-1545-0001)

Spoštovani,

Zagovornika načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je preučil osnutek predloga Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti (EVA 2021-1545-0001, v nadaljevanju: ZSDV).

Zagovornik na podlagi 21. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo (v nadaljevanju: ZVarD) podaja priporočilo Službi Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo (v nadaljevanju: SVRSDP), predvsem z vidika jasnejšega urejanja enakega obravnavanja oziroma preprečevanja morebitne diskriminacije. Zagovornik zaradi bolniških odsotnosti zaposlenih pošilja priporočilo po izteku javne obravnave osnutka predloga zakona (23. 1. 2022).

Zagovornik SVRSDP priporoča, naj v osnutku ZSDV:

- v uvodni del vključi analizo potreb, vključno z utemeljitvijo ustreznosti in sorazmernosti ukrepov ter analizo učinkov zakona na ciljne skupine upravičencev, t.i. presojo vplivov na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo;
- v 5. členu jasneje uredi temeljno načelo enakopravne dostopnosti tako, da bodo ukrepi spodbujanja dostopni vsem po načelih enakega obravnavanja in zagotavljanja enakih možnosti;
- v 9. členu opredeli posebej ranljive skupine ljudi znotraj že predvsem starostno določenih ciljnih skupin, zlasti ljudi z invalidnostmi ter osebe, ki se nahajajo v slabšem gmotnem položaju oziroma tveganju za revščino;
- pri koriščenju ukrepov spremeni pogoj stalnega prebivališča.

Zagovornik prosi Službo Vlade Republike Slovenije za digitalno preobrazbo za pisni odziv v roku 20 dni od prejema priporočila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:

- naslovniku (po e-pošti),
- zbirka dok. gradiva.

V vednost:

- Državni svet (gp@ds-rs.si)
- Državni zbor (gp@dz-rs.si
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (gp.mddsz@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (info@varuh-rs.si)

Priloga:

- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika št. 0709-2/2022/1

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0709-2/2022/1

1.

Zagovornik SVRSDP priporoča, naj v uvodni del osnutka ZSDV vključi analizo potreb, vključno z utemeljitvijo ustreznosti in sorazmernosti ukrepov, ter analizo učinkov zakona na ciljne skupine upravičencev, t.i. presojo vplivov na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo.

Zagovornik skladno z drugo alinejo 21. člena ZVarD daje priporočila državnim organom v zvezi z ugotovljenim položajem oseb z določeno osebno okoliščino, in sicer glede preprečevanja in odpravljanja diskriminacije ter sprejemanja posebnih in drugih ukrepov za odpravo diskriminacije.

Pripravljavci morajo skladno z 2., 14. in 18. členom ZVarD, zlasti pri načrtovanju normativnih ukrepov, pripraviti celovit vpogled v posledice oziroma v predvidljive učinke posameznih rešitev zakonov ali politik na določene družbene skupine (npr. v revščino odrinjene skupine ljudi, ljudi z invalidnostmi) oziroma na njihove pravice. Gre za **analizo učinkov**, t.i. presojo vplivov na enakopravnost, enake možnosti in enako obravnavo (ang. equality impact assesment*),* ki je **obveza pripravljavcev vseh zakonodajnih predlogov**. Zakonodajalec je v obrazložitvi ZVarD pojasnil, da to pomeni, da je treba opraviti presojo učinkov zakonodajnih predlogov na posamezne družbene skupine z določeno osebno okoliščino, zaradi katere je diskriminacija prepovedana.[1] To velja tako glede želenih, kot tudi morebitnih naključnih učinkov zakonov. Namen analize učinkov je zagotoviti, , da zakoni ne bi imeli diskriminatornih učinkov in da ne bi poslabševali položajev za diskriminacijo in druge kršitve človekovih pravic in socialno izključevanje posebej ranljivih skupin ljudi. Hkrati pa taka presoja daje tudi uvid, kako država sledi načelu zagotavljanja enakega obravnavanja in enakih možnosti.

Zakonski osnutek **ZSDV z izjemo uvodnega dela ni podrobneje obrazložen**, npr. glede vseh posledic oziroma možnih učinkov posameznih rešitev, prav tako **niso obrazloženi posamezni členi**.

Pripravljavec v obrazložitvi (v tč. 4.4., str. 11) navaja, da zakon **ne bo imel neposrednih posledic** na enakost spolov ali enako obravnavo družbenih skupin glede na različne osebne okoliščine. Osnutek ZSDV takšne celovite analize digitalne vključenosti ne vsebuje. Vsebuje pa nekatere nastavke za razumevanje trenutnega stanja digitalnih kompetenc dela prebivalstva in stopnje vključenosti v procese digitalizacije; zlasti glede na **starostne skupine** (npr. z vidika osnovnih kompetenc) ter deloma glede **spola** (ugotavlja manj ugoden položaj žensk z vidika pridobivanja specialnih digitalnih kompetenc ter njihovo podzastopanost v digitalnem gospodarstvu, zlasti nizek delež žensk v IKT poklicih).

Osnutek ZSDV kot cilje izrecno navaja ukrepe, namenjene določenim **ciljnim skupinam**, ki so ljudje z določenimi **osebnimi okoliščinami**, ki jih varuje ZVarD, npr. otrokom in upokojencem (digitalni bon) ali ženskam (cilj zmanjševanje razlik med spoloma, cilj uravnotežene zastopanosti). Na posameznih mestih, npr. v 24. členu, osnutek ZSDV uporablja za razločevanje med upravičenci tudi **merila**, ki pomenijo osebne okoliščine, vendar to neenako obravnavanje ni obrazloženo oziroma utemeljeno.

Osnutek predloga zakona ima v 10. členu (analiza digitalne vključenosti) nastavek, da pristojni organ v sodelovanju s Statističnim uradom Republike Slovenije vsaki dve leti izvede **analizo digitalne**

[1] Glej besedilo predloga Zakona o varstvu pred diskriminacijo, obrazložitev k 14. členu. Dostopno na: https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/923b337bd0f7673182d920bf73d2fb404989746d297ccebbc0275efae74747a5

vključenosti, ki omogoča vpogled v raven digitalne vključenosti in razvitosti digitalnih kompetenc po ciljnih skupinah ter učinkovitost izvajanja ukrepov spodbujanja.
Podrobnejšo vsebino analize digitalne vključenosti bi določila vlada z uredbo. 11. člen (načrt spodbujanja digitalne vključenosti) na podlagi analize digitalne vključenosti predvideva dveletni **načrt spodbujanja digitalne vključenosti**. Čeprav je predvidena analiza, se ta nanaša na že **vnaprej določene ciljne skupine**, medtem ko bi se lahko skozi čas situacija glede digitalne vključenosti ciljnih skupin spremenila

Zagovornik opozarja tudi, da za predviden ukrep iz VI. poglavja osnutka predloga zakona, t.i. DIGITALNI BON '22, takšna **analiza ne obstaja** oziroma njen obstoj ni razviden iz obrazložitve zakona in bi jo moral pripravljavec zakona vključiti v oceno stanja in razloge za sprejem predloga zakona oziroma konkretne zakonske rešitve.

Zagovornik predvidene ukrepe za ciljne skupine lahko šteje za **posebne ukrepe za zagotavljanje enakosti** na podlagi 17. in 18. člena ZVarD. Ti morajo zasledovati **cilj** odprave manj ugodnega položaja oseb z določeno osebno okoliščino in biti utemeljeni na ustreznih **analizah**, ki dokazujejo manj ugoden položaj. Predstavljati morajo tudi **potrebno** in **ustrezno** sredstvo za odpravo njihovega manj ugodnega položaja. Če pa ne gre za tak primer, o čemer je mogoče soditi le ob ustrezni obrazložitvi, gre lahko za potencialno diskriminatorno podeljevanje posameznih spodbud.

Pripravljavec osnutka ZSDV ni podrobneje **utemeljil ukrepov**, saj obrazložitev posameznih členov ne vsebuje podrobnejših podatkov in analiz. Prav tako ni pojasnjeno, zakaj je nek ukrep vsebinsko **potreben** in **ustrezen**. Posledično ni jasno, ali predlog zakona upravičeno odpravlja dejansko ugotovljene in izkazane neenakosti (digitalno ločnico), ali **morda celo ne povzroča novih**, npr. v razmerju do drugih ranljivih skupin, ki so v primerljivem položaju in bi bile lahko prav tako deležne podobnih ukrepov. Odločitev za posebni ukrep je sicer lahko na mestu, vendar pa ta ni pojasnjena tako, da bi lahko sklepali, da so v ukrep smiselno zajete vse ranljive skupine. Tako, denimo, pogoj iz tretjega odstavka 18. člena, ki ureja upravičenost do digitalnega bona, določa, da se upravičenci udeležujejo subvencioniranih izobraževalnih programov, ne pojasni njihovih potreb (npr. v primerjavi s tistimi, ki imajo že digitalne kompetence, le virov za nakup in rabo računalniške opreme ne).

Navedeno pomeni tudi, da osnutek ZSDV ne vsebuje vseh elementov predloga zakona v smislu prvega odstavka 8.b člena Poslovnika Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 43/01, 23/02 – popr., 54/03, 103/03, 114/04, 26/06, 21/07, 32/10, 73/10, 95/11, 64/12 in 10/14). Na ta način osnutek ne zasleduje vseh priporočenih smernic Resolucije o normativni dejavnosti (Uradni list RS, št. 95/09), ki predlagatelje predpisov usmerja k zagotavljajo k čim bolj učinkoviti javni razpravi. Tako obrazložitev za odločitev predlagatelja za nekatere rešitve v predlagani ureditvi ni razvidna. To otežuje razumevanje ciljev in namena ter učinkov posameznih ukrepov pripravljavca in povečuje tudi **tveganje za kršitev prepovedi diskriminacije**.

2.

Zagovornik SVRSDP priporoča, naj v osnutku ZSDV v 5. členu jasneje uredi temeljno načelo enakopravne dostopnosti tako, da bodo ukrepi spodbujanja dostopni vsem po načelih enakega obravnavanja in zagotavljanja enakih možnosti.

Tako predlagatelja, kot zakonodajalca (in tudi vse druge deležnike) zavezuje **načelo enakega obravnavanja** oziroma **prepovedi diskriminacije**.

Prepoved diskriminacije velja tudi pri **sprejemanju spodbujevalnih ukrepov**, že pri samem opredeljevanju pogojev oziroma meril za to, **kdo so upravičenci (in kdo ne)**. Ta obveznost velja tudi v zvezi s procesi (spodbujanja) digitalne preobrazbe družbe - tako v zvezi s tistim ukrepi, ki jih osnutek ZSDV vsebuje, kot tudi s tistimi, ki jih ne, a bi jih moral.

Pri zagotavljanju varstva pred diskriminacijo je namreč treba upoštevati tri ključne vidike odgovornosti države:

- **dolžnost spoštovati** prepoved diskriminacije (torej s svojim ravnanjem, npr. pravnim urejanjem in politikami ne sme diskriminirati in se mora tega sistematično vzdržati);
- **dolžnost varovati pred diskriminacijo** (npr. s pravnimi sredstvi, v tem okviru pa tudi pred kršitvami s strani tretjih oseb) ter
- **dolžnost vsem učinkovito zagotavljati enako obravnavanje v praksi**, in to ne le formalno, ampak tudi vsebinsko, to je dosegati čim bolj polno in enako uživanje pravice do enakega obravnavanja vsem.

V tem okviru je torej država dolžna odpravljati posledice diskriminacije in vsaj pri najpomembnejših dobrinah **vzpostavljati enake možnosti** ter včasih tudi vzpostavljati **enakost rezultatov**, tj. polno in enako uživanje pravic in sodelovanje v družbi. Dolžnost zagotavljanje enakega obravnavanja se zato ne izčrpa zgolj s formalno »enakopravno dostopnostjo«.

V uvodni obrazložitvi (pod 2.2., str. 5), predlagatelj opredeljuje temeljna načela zakona, med njimi tudi **načelo enakopravne dostopnosti**. To načelo razlaga tako, da »se ukrepi spodbujanja oblikujejo na nediskriminatoren način«. Vendar pa to načelo nato v normativnem delu zakonsko besedilo v 5. členu izpelje bistveno ožje, tj. da so ukrepi spodbujanja »dostopni vsem pripadnikom posamezne **ciljne skupine** pod enakimi pogoji.«

Osnutek ZSDV temelji na načelu »enakopravne dostopnosti« le za vse pripadnike posamezne ciljne skupine (v smislu, da so za vse določeni enaki pogoji). Zakonske rešitve sledijo zlasti potrebi po krepitvi kompetenc ljudi (čim večjim digitalnim spretnostim prebivalstva) in potrebam informacijske (digitalizirane) družbe, natančneje temu, kar bo ustvarjalec politik od njih pričakoval. Pri tem osnutek ZSDV kot osrednje merilo ne določa čim bolj enakega zadovoljevanja potreb vseh ljudi oziroma njihovo enako digitalno opolnomočenje. V ospredju pristopa pripravljavca ni toliko vprašanje **položaja** ljudi (glede na okoliščine digitalizacije), ampak predvsem sam **proces** digitalizacije. Posledično zakonski predlog predvideva spodbude za digitalno vključevanje zelo široko, hkrati pa ne upošteva **specifičnih potreb najranljivejših skupin ljudi**.

Načelo enakopravne dostopnosti, kot ga izpeljuje ZSDV, je zato nezadostno vodilo. **Ne določa in s tem ne poudarja dovolj obveznosti oziroma načela (izenačevanja) enakih možnosti**.

Na podlagi tako dopolnjenega načela bi morali biti v nadaljevanju zakonski ukrepi namenjeni zlasti tistim, ki so najbolj prikrajšani in **ukrepe za digitalno vključenost najbolj potrebujejo** (npr. zaradi gmotnega položaja). Pri tem gre za vsebinsko zapoved, da morajo imeti **prednost** pri spodbujevalnih ukrepih najbolj **ranljivi** oziroma tiste skupine ljudi, ki so v **manj ugodnem položaju zaradi katerekoli osebne okoliščine**. Takih ukrepov namreč ni treba zagotavljati univerzalno oziroma tistim, ki jih dejansko ne potrebujejo. Predvsem to ni primerno v okoliščinah, ko so (finančna)

sredstva za doseganje ciljev omejena. Osnutek ZSDV pri predmetu urejanja torej **ne sledi primerno načelu nediskriminacije** ter načelu **enakih možnosti**. To ima tudi posledice pri drugih posameznih zakonskih rešitvah, zlasti glede tega, komu so ukrepi namenjeni in komu ne.

Zagovornik SVRSDP zato predlaga, da 5. člen spremeni tako, da kot temeljno načelo jasno določi, da so **ukrepi spodbujanja dostopni vsem po načelu enakega obravnavanja in načelu zagotavljanja enakih možnosti**. Temu naj tudi sledi nadaljnje urejanje v drugih določbah osnutka ZSDV (glej 3. točko priporočila).

Čeprav osnutek ZSDV v 5. členu določa, da so »ukrepi spodbujanja dostopni vsem pripadnikom posamezne ciljne skupine pod enakimi pogoji« in te ciljne skupine navede v 9. členu, pa druge določbe vpeljujejo **razlikovanje** znotraj teh ciljnih skupin. 18. člen (digitalni bon) določa, da lahko vlada z uredbo o izdaji digitalnega bona določi, da se fizičnim osebam podeli finančna spodbuda v obliki dobroimetja – digitalnega bona za nakup računalniške opreme. Digitalni bon se podeli pripadnikom posamezne ciljne skupine, ki imajo **stalno prebivališče** v Republiki Sloveniji. Tretji odstavek 18. člena pa določa, da se za pridobitev digitalnega bona lahko predpišejo **pogoji**. Vlada lahko na podlagi 22. člena določi ciljno skupino ali **del ciljne skupine**, pripadnikom katere se podeli digitalni bon in določi morebitne **posebne pogoje** za pridobitev digitalnega bona. 24. člen (Digitalni bon ’22) prav tako določa, da digitalni bon po sprejemu zakona prejmejo osebe, ki imajo na dan uveljavitve tega zakona stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in so: 1. šoloobvezni otroci, vpisani v **9. razred,** 2. **dijaki** srednjih šol, 3. udeleženci višješolskih in visokošolskih izobraževalnih programov **na področju naravoslovja in tehniških ved** v Republiki Sloveniji, 4. odrasli in upokojenci, ki se v letu 2022 **udeležijo subvencioniranih izobraževalnih programov**.

Zagovornik še dodaja, da je **načelo enakih možnosti** pomembno tem bolj, za kolikor bolj **pomembne pravice**, interese in življenjske priložnosti gre.

Digitalna vključenost je po osnutku ZSDV možnost posameznikov, da dostopajo do razpoložljive informacijsko komunikacijske infrastrukture ter digitalnih tehnologij, rešitev in storitev, jih kompetentno in varno uporabljajo, vanje zaupajo ter tako dejavno sodelujejo v informacijski družbi.

Zato je treba posvetiti posebno pozornost vprašanju, kako vsem, ne le formalno, ampak tudi dejansko, **zagotoviti enake možnosti**.

3.

Zagovornik SVRSDP priporoča, naj v osnutku ZSDV v 9. členu opredeli posebej ranljive skupine ljudi znotraj že predvsem starostno določenih ciljnih skupin, zlasti ljudi z invalidnostmi ter osebe, ki se nahajajo v slabšem gmotnem položaju oziroma tveganju za revščino.

V 9. členu osnutek ZSDV opredeljuje **osem ciljnih skupin**, ki so jim ukrepi spodbujanja namenjeni: predšolski otroci, šoloobvezni otroci, dijaki, študenti višješolskih in visokošolskih programov, učitelji na vseh izobraževalnih stopnjah, delovno aktivni in neaktivni odrasli in upokojenci. V uvodni obrazložitvi je navedeno, da je taka členitev skupin potrebna, »da se ukrepe lahko prilagaja **specifičnim potrebam** posamezne skupine prebivalstva.« Na to osnutek ZSDV veže različne spodbujevalne ukrepe za doseganje željene ravni digitalnih kompetenc pri različnih ciljnih skupinah. Navedba o prednostnih »**potrebah**« navedenih skupin, kot tudi sama členitev, je vprašljiva. Prebivalstvo deli predvsem (čeprav ne v celoti) po starostnih skupinah. Podrobnejša **obrazložitev konkretne rešitve manjka**, vključno z analizami in utemeljitvijo namena izbora teh skupin upravičencev (glej tudi točko 1 tega priporočila).

Tej razčlenitvi nato v osnutku ZSDV na različnih mestih (zlasti v 14. členu) **namenja različne oblike spodbujevalnih ukrepov** in s tem meri na različne želene stopnje njihovih digitalnih kompetenc. Ta členitev torej ni le statistična oziroma namenjena lažjemu pregledu določenih skupin prebivalstva, temveč gre za razlikovanje in posledično omejevanje sprejemanja točno določenih spodbujevalnih ukrepov. Hkrati se po osnutku ZSDV lahko nekatere ukrepe nameni kateri koli ciljni skupini, druge pa le izbranim.

Gre torej za **neutemeljeno neenako obravnavanje**, ki temelji tudi na osebnih okoliščinah kot je starost, izobrazba itd. Čeprav gre za ukrepe, ki neposredno ne izključujejo in tem ljudem prinašajo dodatne pravice, pa prav tako sodijo v okvir varstva pred diskriminacijo. Predvsem zaradi tega, ker so omejeni na ljudi z določenimi osebnimi okoliščinami, s tem pa **nedosegljivi vsem ostalim**, ki so lahko posledično neutemeljeno in s tem neupravičeno postavljeni v slabši položaj.

Za vsako odstopanje od enakega obravnavanja, ki temelji na osebnih okoliščinah, je zato treba najti prepričljive razloge, to je legitimen, **ustavno dopusten cilj**. Tudi **sredstvo** za doseganje tega legitimnega cilja v smislu primernosti in sorazmernosti mora biti **ustrezno** in pretehtati nad težo posledic za neenako obravnavanje.

Cilj osnutka ZSDV, čim večja digitalizacija družbe, je legitimen. Vendar po osnutku ZSDV sodeč, določeni upravičenci do prednostne obravnave niso ustrezno in na nediskriminatoren način določeni, saj manjkajo vse obrazložitve posameznih rešitev, o upravičenosti takega neenakega obravnavanja.

Po prvem odstavku 14. člena osnutka ZSDV **so** subvencije za pridobivanje in krepitev osnovnih digitalnih kompetenc namenjene **vsem ciljnim skupinam** (prva alineja), spodbujanje zanimanja za digitalne tehnologije, njihovo razumevanje ter odgovorno in varno uporabo (2. alineja) pa le ožjemu krogu ciljnih skupin. Ravno razumevanje in odgovorna ter varna uporaba šele vodi v odločitev posameznika za pridobivanje kompetenc. Ni pojasnjeno, zakaj naj npr. **upokojenci** ne bi bili deležni tudi spodbujanja pridobivanja naprednih ali celo specialnih digitalnih veščin (3. alineja). Zanje je lahko, denimo, zelo pomemben t.i. internet stvari, e-zdravje oziroma telemedicina, digitalizacija storitev dolgotrajne oskrbe ipd.

Politika digitalnega vključevanja bi morala torej zaradi **raznolikosti različnih življenjskih položajev** omogočati, da lahko ljudje izbirajo digitalne storitve (različnih zahtevnosti), ki ustrezajo njihovim potrebam. Omejevanje oziroma izključevanje določenih ciljnih skupin je v tem smislu neutemeljeno.

Hkrati bi morala politika digitalnega vključevanja, ki jo udejanja osnutek ZSDV, naslavljati **strukturne neenakosti znotraj ciljnih skupin**.

Pristop je torej premalo diferenciran, da bi skupine ljudi, ki so v dejansko enakem položaju, obravnaval enako, tiste, ki so v različnem položaju, pa različno.

Velike razlike so tudi glede na **kraj bivanja** upravičencev, denimo pri tistih, ki živijo v odmaknjenih ruralnih naseljih brez internetnih povezav. Ti imajo slabše možnosti pridobivanja digitalnih kompetenc, hkrati bi jih zaradi odmaknjenosti najbolj potrebovali. Pomembno je razumeti položaj ljudi, ki se znajdejo v **preseku teh lastnosti** in se jim negativne posledice zato ne le nakopičijo, ampak celo multiplicirajo, npr. starejših upokojenih revnih samskih žensk na podeželju, ko gre za učinek več osebnih okoliščin hkrati.

Politične usmeritve, ki jih vsebuje osnutek ZSDV**,** bi morale slediti pravnim obveznostim, ki jih, denimo, vsebuje Mednarodni pakt o socialnih, ekonomskih in kulturnih pravicah (MPESKP). Ta tolmači prepoved diskriminacije tudi na način, da vsebuje **načelo primarnega zagotavljanja največjega možnega obsega pravic za tiste iz najbolj marginaliziranih in ranljivih družbenih** skupin. Podobne obveznosti vsebuje tudi Konvencija o otrokovih pravicah ter konvencija o pravicah invalidov (MKPI).

Zato je posebej pomembno, da se **politike izenačevanja možnosti** najbolj zapostavljenih skupin prebivalstva uveljavlja koherentno in na vseh ključnih področjih družbenega življenja, toliko bolj, ko gre za uvajanje ključnih razvojnih umeritev.

Pripravljavec kot temeljno merilo za sprejem spodbujevalnih ukrepov šteje, katere družbene skupine beležijo največje odstopanje od želene ravni digitalnih kompetenc in v tem okviru skuša npr. spodbujati večje digitalne kompetence ljudi v aktivni starostni dobi ter žensk v sektorju pridobivanja specializiranih digitalnih kompetenc. Tudi tistih, pri katerih je mogoče pričakovati, da bo dvig ravni digitalnih kompetenc povzročil največji družbeni napredek (npr. otroci, podjetniki), kot to v prvem odstavku 4. člena določa načelo ciljnih skupin.

Zagovornik pri tem opozarja, da **ni jasno, zakaj med prednostne skupine, morebitne podskupine, pogoje oziroma merila pripravljavec ne uvršča drugih kategorij**, denimo tistih, ki so v slabem gmotnem položaju, ljudi z invalidnostmi, ljudi na podeželju idr.

Veljavna strategija Digitalna Slovenija 2020 – strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020 med ključnimi strateškimi cilji pod 6.5.2 navaja tudi »Večjo e-vključenost in omogočanje dostopa do e-storitev vsem skupinam prebivalstva**, še posebej manj izobraženim, starejšim, invalidom in neaktivnim«** (5 točka, str. 38).

Tudi Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence (UI) v Republiki Sloveniji do leta 2025 (v nadaljevanju: NpUI), sprejet letu 2021, na nekaj mestih izpostavlja posebno ranljivost **ljudi z invalidnostmi**. »Podpora vseživljenjskemu izobraževanju UI tudi za ranljivejše skupine in osebe s posebnimi potrebami[2] bo pomagala zmanjšati nevarnost družbene in digitalne izključenosti, ki bi se zaradi uvajanja UI lahko na določenih področjih družbe še povečala« (glej SC2: Izobraževanje in krepitev človeških virov, str. 29).

Raziskava javnega mnenja Special Eurobarometer 518 “Digital Rights and Principles” daje nekaj pomembnih poudarkov o dojemanju položaja ljudi z invalidnostmi v procesih digitalizacije. Kar 41odstotkov respondentov, tudi v Sloveniji, na vprašanje, kaj jih najbolj skrbi pri digitalizaciji (QB3), izpostavlja težave, ki so jih pri dostopu do spleta deležni **starejši**, pa tudi **ljudje z invalidnostmi**. Na vprašanje, kaj bi bilo nujno vključiti v evropski pristop k digitalnemu življenju (QB8.3), nadpovprečno

[2] Ta termin vključuje ljudi z invalidnostmi, kot jih opredeljuje OZN Konvencija o pravicah invalidov (MKPI), http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5314

visok delež respondentov v Sloveniji, kar 72 odstotkov, meni: »Vsakdo, vključno z invalidi ali osebami, ki jim grozi izključenost, bi moral imeti koristi od lahko dostopnih in uporabniku prijaznih digitalnih javnih stori

4.

Zagovornik SVRSDP priporoča, da v osnutku ZSDV pri koriščenju ukrepov spremeni pogoj stalnega prebivališča.

18. člen (digitalni bon) osnutka ZSDV določa, da lahko vlada z uredbo o izdaji digitalnega bona določi, da se fizičnim osebam podeli finančna spodbuda v obliki dobroimetja – digitalnega bona za nakup računalniške opreme. Ta se podeli pripadnikom posamezne ciljne skupine, ki imajo **stalno prebivališče** v Republiki Sloveniji. Tudi 24. člen (Digitalni bon '22) določa, da digitalni bon po sprejetju zakona prejmejo osebe, ki imajo na dan uveljavitve tega zakona stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

Takšno omejevanje s pogojem stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji ni pojasnjeno in utemeljeno. Osnutek ZSDV ljudji iz ciljnih skupin neenako obravnava na podlagi njihovih osebnih okoliščin stalnega prebivališča (npr. upokojenci z bivališčem v tujini) in državljanstva (npr. tujci z začasnih bivališčem, ki bivajo, se šolajo ali delajo v Sloveniji).

Tudi če je predlagatelj zakona zasledoval cilj, da bi digitalni bon prejeli le tisti, ki dejansko živijo v Sloveniji, za to obstaja milejši ukrep, ki bi k cilju prispeval enako učinkovito. Med upravičence bi lahko dodali tiste z začasnim bivališčem (ali so rezidenti za daljši čas) v Sloveniji in ki v Sloveniji tudi dejansko prebivajo, npr. otroci, ki se v Sloveniji šolajo in nimajo potrebne računalniške opreme (kar je še posebej pomembno v času zapiranja šol zaradi covida-19). To bi lahko bilo tudi v neskladju z nekaterimi mednarodnimi zavezami.[3]

[3] Npr. Uredba (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti; Direktiva 2004/38/ES o pravici državljanov EU in njihovih družin do prostega gibanja in prebivanja v EU; Direktiva 2003/109/ES – status nedržavljanov EU, ki so rezidenti za daljši čas